MAASEUDUN TULEVAISUUS
Maa- ja metsätaloustuottajajärjestön äänenkannattaja – Perustettu 1916

Päätoimittaja
Lauri Kontro
Toimituspäälliköt
Jussi Martikainen
Tiina Taipale

Suomalainen yhteiskunta ei tällä hetkellä ole tippaakaan valmis siihen, että elämme yhä vanhemmiksi. **STTK:N VIESTINTÄJOHTAJA MARJA-LIISA RAJAKANGAS SATAKUNNAN KANSASSA 3.5.**

Maaseudulla on tulevaisuuden avain

Euroopan parlamentin maatalousvaliokunnan puheenjohtaja Paolo De Castro moittii EU-komissiota ruokaturvan unohtamisesta cap-uudistuksen yhteydessä. De Castron mielestä isoin kysymys koko maailman tulevaisuuden kannalta on, miten voimme tuottaa enemmän ruokaa. (MT 29.4.)

De Castron mukaan 3–4 vuoden kuluttua tarvitaankin uusi maatalousreformi, jonka lähtökohdaksi otetaan ruuan saatavuuden turvaaminen.

De Castron huoli on perusteltu. Maailman väkiluvun kasvu jatkuu samaan aikaan, kun ruuan tuotantoon kelpaavan maan pinta-ala pienenee. Maapallon väkiluku ylitti hiljattain seitsemän miljardia. Vuonna 2050 väkiluvun arvioidaan ylittävän yhdeksän miljardin rajan. Ruuan tuotannon pitäisi kasvaa siihen mennessä 60 prosenttia.

Huolimatta monista eri projekteista noin miljardi eli joka seitsemäs ihminen näkee nälkää. Helpotusta tilanteeseen ei ole näköpiirissä, koska YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön FAO:n mukaan ruuan hinnan nousu jatkuu. FAO:n laskelmien mukaan ruuan hinta on noussut 70 prosenttia vuodesta 2007 vuoteen 2012.

Huolimatta hinnan noususta ruuan tuottaminen on heikosti kannattavaa tai jopa kannattamatonta lähes kaikkialla. Tuottajahinnan nousu häviää nopeasti kohonneisiin kustannuksiin.

Kilpailu viljelymaasta tulee kuitenkin entisestään kiihtymään. Kymmenen viime vuoden aikana kehitysmaissa yli 200 miljoonaa hehtaaria viljelykelpoista maata on siirtynyt paikallisilta viljelijöiltä ulkomaisille sijoittajille.

Worldwatch-instituutin pääjohtaja Robert Engelman sanoi viime viikolla Maailman tila -raporttia esitellessään, että nykyisellä elintasolla maapallo kestää 4,7 miljardia ihmistä. Engelmanin mielestä tämän vuosisadan suurin haaste onkin energian tuhlaukseen perustuvan pakkokasvun korvaaminen nollakasvuun sopeutetulla talouskasvulla. (MT 3.5.)

Engelman uskoo, että haasteista huolimatta tulevaisuuden kestävän kehityksen perusta on maaseudulla. Hänen mielestään kaikki riippuu viljelijöistä. Heitä tarvitaan ruuan tuottamisen lisäksi myös sitomaan hiiltä takaisin maahan. Tästä työstä pitäisi Engelmanin mielestä myös maksaa.

Engelman kehotti suomalaisia viljelijöitä näyttämään mallia kestävästä maataloudesta muulle maailmalle.

Sianlihantuotanto on laskenut Suomessa alle kulutuksen.

Maaseutu ja sen vihreät elinkeinot ovat Suomelle suuri voimavara ja mahdollisuus. Niiden hyödyntäminen edellyttää aktiivista panostamista maaseudun elinkeinoihin. Maan hallitusta on eri järjestöjen taholta valistettu siitä, mistä löytyvät Suomen kasvun eväät. Kärjessä ovat lähes poikkeuksetta olleet puhdas ruoka, puu ja uusiutuva energia.

Ainakaan tähän mennessä valtiovalta ei ole halunnut panostaa maaseudun elinkeinoihin. Unohtunut on myös maaseudun ja erityisesti metsien merkitys hiilidioksidipäästöjen sitomisessa ja vähentämisessä.

Hallituksen energiapolitiikka on johtanut kivihiilen käytön lisääntymiseen. Lisäksi runsas vuosi sitten Durbanin ilmastokokouksessa Suomi oli mukana sopimassa, että metsistämme tuli hiilinielujen sijaan päästölähde.

Vaikka suomalainen maatalous on ollut jo pitkään pahassa kannattavuuskriisissä, on maatalouden tuloja leikattu entisestään. Seurauksena on ollut muun muassa sianlihan tuotannon laskeminen alle kulutuksen.

Nyt olisi korkea aika kiinnittää tosissaan huomiota maaseudun tarjoamiin tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Suomella ei ole varaa hukata tärkeintä voimavaraansa.

> **Kilpailu viljelymaasta tulee entisestään kiihtymään.**

Metsän anti hyväksi

Perjantaina tuli Suomessa julkisuuteen historiallinen kannanotto. Koneyrittäjät ja Suomen luonnonsuojeluliitto (SLL) vetosivat yhdessä puunkäytön lisäämiseksi energiantuotannossa.

Kyseessä lienee järjestöjen ensimmäinen yhteisesiintyminen. Moni metsäalaa seuraava kehystänee kannanoton seinälleen merkiksi uuden ajan alkamisesta.

Koneyrittäjät ovat kantaneet jo vuosia huolta energiapuun vajaakäytöstä. Sen sijaan SLL on perinteisesti ollut kriittinen puun talouskäyttöön ja etenkin sen lisäämiseen.

On hyvin merkittävää, että luonnonsuojelujärjestö on avartanut käsitystään metsäenergiasta. Toivottavasti yrittäjien ja suojelujärjestön yhteinen vetoomus huomataan myös ympäristökysymyksille herkäksi osoittautuneessa maan hallituksessa.

Koneyrittäjät ja luonnonsuojelijat ovat liikkeellä järkiperustein. Ei ole kenenkään etu – ehkä vähiten luonnon – että nykyinen energiapolitiikka ajaa polttokattiloihin puun sijaan kivihiiltä.

Kivihiili on ympäristön ja kansantalouden kannalta sysimusta polttoaine. Julistukset sen hylkäämiseksi ovat kääntyneet käytännössä siihen, että jopa metsäisimmän Suomen kaupungit investoivat parhaillaan hiilenpolttoon.

SLL ja Koneyrittäjät muistuttavat, että puun käyttö lisää merkittävästi työllisyyttä ja vähentää samalla tuontienergian tarvetta. Metsäenergian raaka-aine on kotimaista ja uusiutuvaa, kun taas kivihiili rahdataan kaukaa ulkomailta kansantalouttamme heikentämään.

Tilanne on jokseenkin järjetön. Samaan aikaan kun metsät hukkuvat energiapuuhun ja koneyrittäjien korjuuketjut ruostuvat töiden puutteessa, kansantalous sijoittaa vähiä varojaan tuontipolttoaineeseen.

Hallituksella tuntuu olevan suuri huoli Suomen vaihtotaseesta, tuotannosta ja työpaikoista. Kannattaisiko talouden korjaustoimet aloittaa lopettamalla suurimmat pöljyydet?

VIERASYLIÖ

Elykeskusten infraurakat vain suurille urakoitsijoille

Elykeskukset edellyttävät usein myös pienehköissä ja teknisesti tavanomaisissa maanrakennusurakoissa ulkoisesti arvioitua laatujärjestelmää sekä urakkasummaan nähden varsin suurta liikevaihtoa.

On myös ilmennyt, että pienempiä ja toisiinsa liittymättömiä urakoita kilpailutetaan yhtenä kokonaisuutena. Tuolloin sekä urakoitsijoihin kohdistuvat kapasiteettivaatimukset että liikevaihtovaatimukset kasvavat huomattavan suuriksi.

Kysymys on etenkin siitä, toteuttaako edellä kuvattu menettely hankintalain (348/2007) tavoiteta tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä turvata yritysten mahdollisuuksia tarjota palveluita ja urakoita julkisissa tarjouskilpailuissa.

Ely-keskuksella harkintavaltaa

Hankintalain mukaan hankintayksikkö voi asettaa tarjoajien suorituskykyä ja ammatillista pätevyyttä koskevia kriteereitä tarjouskilpailuun hyväksymisen edellytykseksi.

Markkinaoikeuden vakiintuneen tulkinnan mukaan hankintayksiköllä on laaja harkintavalta kun se asettaa näitä edellytyksiä. Markkinaoikeus arvioi vain sen, onko tarjoajaan kohdistuva vaatimus selvästi suhteeton ja perusteeton hankinnan sisältöön nähden. Hankintapäätöksen kumottavuuden edellytyksenä on ilmeinen lainvastaisuus.

Se, että markkinaoikeus ei kumoa hankintapäätöstä, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että tarjouspyynnön sisältö täyttäisi hankintalain tavoitteet yritysten tasapuolisesta kohtelusta, markkinaolosuhteiden hyödyntämisestä ja julkisen varainkäytön tehokkuudesta. Sen arvioiminen on keskeiseltä osin tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jota markkinaoikeus ei tutki.

Tarjoajalle esitettävät vaatimukset voivat siis olla ylimitoitettuja, vaikka kyseistä hankintapäätöstä ei kumottaisikaan markkinaoikeudessa.

Järjestelmästä suuret kustannukset

Hankinnan lähtökohtana on, että urakoitsijalla on edellytykset urakan toteuttamiseen asianmukaisesti. Kyse ei usein olekaan siitä, että nämä edellytykset puuttuisivat vähimmäisvaatimuksia täyttämättömillä urakoitsijoilla, vaan hylkääminen perustuu muotovaatimusten täyttymättä jäämisen.

Liikevaihtovaatimus pyrkii varmentamaan urakoitsijan suoritusvarmuutta. Vähimmäisedellytyksenä minimiliikevaihto on kuitenkin hyvin ongelmallinen.

Se syrjii kasvuhakuisia ja alalle tulevia urakoitsijoita. Lisäksi liikevaihtoa on pidetty ylipäätänsä huonosti suoritusvarmuutta kuvaavana tunnuslukuna. Liikevaihto voi nimittäin vaihdella voimakkaastikin ja käytännössä liikevaihtoa olennaisempia kriteereitä ovat työmaajohdon kokemus ja pätevyys, kaluston laatu sekä tosiasiallinen kokemus vastaavista urakoista.

Laatujärjestelmän osalta urakoitsijoilla on yleensä laatukäsikirja tai muu laadunvarmennuksen osoittava aineisto. Ongelma on nimenomaan siinä, että tätä järjestelmää ei ole auditoitu.

Muodolliset standardit täyttävä laatujärjestelmä sekä ulkoinen auditointi ovat pienten maarakennusyritysten kannalta lähinnä kustannuskysymys. Järjestelmän perustaminen ja vuotuinen ylläpitäminen aiheuttaa tuhansien, jopa kymmenien tuhansien eurojen kustannukset, jotka ovat nykyisillä urakkakatteilla kohtuuttoman suuret.

Lisäksi on huomattava, että urakkakilpailun voittavat ja liikevaihtoa sekä laatujärjestelmää koskevat kriteerit täyttävät yritykset eivät useinkaan itse toteuta koko urakkaa, vaan käytännön työn voivat suurimmalta osalta toteuttaa pienet, tarjouksen jättämisen näkökulmasta ei-kelpoiset aliurakoitsijat.

> **Hankkeiden yhdistämisen haitat ovat usein mittavat.**

Yhdistämisestä on usein haittaa

Menettely, jossa toisiinsa liittymättömiä urakoita yhdistetään kilpailutusta varten suuremmaksi kokonaisuudeksi, on pääsääntöisesti hankintalain tavoitteiden vastainen.

Hankkeiden yhdistämisen merkitys on myös hyötyjen näkökulmasta marginaalinen. Suurin osa tilaajan toimenpiteistä on tehtävä yhtäläisesti siitä huolimatta, onko toteuttajana yksi vai useampi urakoitsija. Työmenekin säästö hankintayksikössä liittyy lähinnä aineiston viemisessä hankintailmoitukset -järjestelmään, sekä hankintapäätösten ja urakkasopimusten kirjoittamiseen.

Hankkeiden yhdistämisen haitat ovat sitä vastoin usein mittavat. Tarjoajien määrä voi alentua huomattavasti ja kustannustaso tätä kautta nousta olennaisesti. Maanrakennusalan yritykset nimittäin tuntevat hyvin toisensa. Mahdolliset tarjoajat ovat, etenkin syrjäisemmillä alueilla, kaikkien tiedossa sen jälkeen kun vähimmäisvaatimukset on julkistettu ja tarjousten optimointi on mahdollista.

Kriteerissä tarvitaan joustoja

Elykeskusten maanrakennusurakoiden tarjouspyynnöissä asetetut tarjoajaa koskevat kriteerit ovat nykymuodossaan etenkin pienehköissä (1–2 miljoonan euron) ja tekniseltä vaatimustasoltaan tavanomaisissa hankinnoissa usein hankintalain tavoitteiden vastaisia.

Kriteerit todennäköisesti aiheuttavat myös urakoiden kustannustason nousua ja julkisten varojen epätaloudellista käyttöä. Etenkin käytäntö yhdistää urakoita on ristiriidassa muun muassa talonrakennusalan käytäntöjen kanssa, joissa urakoita pikemmin jaetaan pienempiin osiin kilpailun maksimoimiseksi kuin kasvatetaan urakkakokoa.

Johtopäätös on, että muotoa korostavista sekä harkintaa jättämättömistä kriteereistä tulisi luopua etenkin pienehköissä ja vaativuudeltaan tavanomaisissa hankkeissa.

Urakoitsijan kelpoisuuden arvioinnin tulisi perustua kokonaisharkintaan ja urakoitsijan tosiasiallisiin edellytyksiin täyttää urakkavelvoitteensa.

MIKKO KNUUTINEN
Kirjoittaja on oikeustieteen lisensiaatti, rakennusinsinööri ja yrittäjä.

RAHIKAINEN

LEHTIKATSAUS

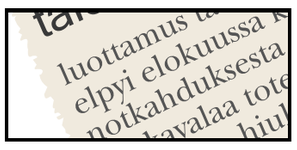

Rakennusalan pitää ryhdistäytyä

Kaleva kauhistelee pääkirjoituksessaan kosteus- ja homevaurioiden laajuutta sekä perää rakennusalalta vastuuta.

”On käsittämätöntä, miten arkkitehtuurillaan ja rakentamistaidoillaan ylpeilevä kansakunta oirehtii näin pahasti home- ja kosteusvaurioiden keskellä kodeissa, kouluissa, virastoissa ja sairaaloissa.

Hälyttävää on, että kosteus- ja homevaurioita esiintyy laajasti koko rakennuskannassa. Korjausvelan arvioidaan nousevan 30–50 miljardiin euroon. Terveyshaitat ovat vuositasolla 450 miljoonaa euroa.

... Home- ja kosteusongelmiin voidaan puuttua valvonnalla, ohjeistuksella ja koulutuksella. Ratkaisun avaimet ovat kuitenkin rakennusalalla, jonka aika on katsoa peiliin ja ottaa kunniaasiaksi sekundan sijaan laaturakentaminen.”

3G toimii pian koko Lapissa?

Lapin Kansan pääkirjoitus on toiveikas tietoliikenneyhteyksien paranemisen suhteen.

”Kehityksen tahti on ollut huimaa. Alle 30 vuodessa mobiiliyhteydet ovat nopeutuneet 10 000-kertaisiksi...

Lapissa moni on vielä iloinen 3G:n saamisesta. Piskuinen Lisman kylä Inarissa pääsi valtakunnalliseen valokeilaan, kun sen 3G-verkko avattiin loppuvuodesta. Nyt urhea kahdeksan talon kylä totuttelee uuteen ihmeeseen: Lapin Kansan ja Soneran yhteistyössä toteuttama digilehtikokeilu on tuonut maakuntalehden diginä lismalaisten aamukahvipöytään.

Sonera kertoo 3G-verkkonsa tavoittavan 95 prosenttia Lapin asukkaista siellä, missä nämä asuvat. ... Muutkin laajentavat verkkojaan vauhdilla.

... Kun suurten operaattorien massatuotannon katvealueita hoitamaan vielä nousee pienempiä yrittäjiä, jotka levittävät nopeita yhteyksiä kantavuusalueiden laitamilla, ollaan yllättävän pian tilanteessa, jossa nettiä pystyy hyödyntämään käytännössä kaikkialla Lapissa.”

KOLUMNI: SUVI NIEMI

Katso peiliin ennen kuin valitat

Jos mieltäsi kaihertaa puolison likaiset sukat lattialla tai serkun käytös sukujuhlissa, asiasta pitäisi valittaa heti eikä kuuden vuoden päästä.

Jos huomaat aloittavasi syytökset sanoilla ”silloinkin vuonna se ja se”, voisit nielaista kotkotuksesi ennen kuin päästät suustasi enempää.

Mille tahansa valituksille sopisi kaupan suosima kahden viikon valitusaika.

Jos et kykene antamaan rakentavaa palautetta saman tien, jätä mölyt mahaasi ja sopeudu.

Työ- ja elinkeinoministeriö esitteli runsas viikko sitten työhyvinvointiseminaarissa korkealentoisen tavoitteen: Suomen työelämä on Euroopan parasta vuonna 2020.

Työturvallisuus ja fyysinen hyvinvointimme varmasti ovatkin jo kovaa tasoa, mutta pääkopassa viiraa.

Sillä välin, kun ministeriö viilaa strategiaansa tavoitteen saavuttamiseksi, kukin voisi tutkiskella omassa sydämessään, mitä itse voi tehdä.

Kehu työkaveria, kun sille on aihetta. Ja missä erityisesti on petrattavaa: ota kehu vastaan.

Meillä suomalaisilla tuntuu olevan sisäänrakennettu tarve nollata itseen kohdistuvat ylistykset. Ihan kuin olisi kohteliasta olla vaatimaton.

> **Jos päätät jo aamulla, että maailma vihaa sinua, sinäkin todennäköisesti vihaat maailmaa.**

suvi.niemi@maaseuduntulevaisuus.fi

Seuraavan kerran, kun joku kehuu tukkaasi tai työpanostasi, vastaa kiitos äläkä mutise jotain vähättelevää. Kiitos ehkä rohkaisee palautteen antajaa kehumaan toistekin ja tadaa – myönteinen kierre on valmis.

Työterveyslaitoksen pääjohtaja Harri Vainio siteerasi seminaarissa Abraham Lincolnia: Suurin osa ihmisistä on juuri niin iloisia kuin he päättävät olla.

Jos päätät jo aamulla, että maailma vihaa sinua, sinäkin todennäköisesti vihaat maailmaa.

Työpaikalla on helppo syyttää esimiehiä, kun asiat eivät suju toivotusti. Ponnettoman ininän sijaan olisi hyödyllisempää etsiä itse pulmaan ratkaisu ja esittää se eteenpäin.

Jos työsi on vaan kovin ikävää, vaihda työpaikkaa. Tai hanki uusi ammatti.

Viikko sitten kiristelin hammasta, kun eräässä hotelliravintolassa karjalanpaisti tarjottiin ilman puolukkasurvosta. Purnasin aikani pöytäseurueeni kanssa, kunnes ymmärsin, ettei ruoka valittamalla parane.

Marssin keittiöön ja pyysin saada lusikallisen puolukkaa lihan lisukkeeksi.

Sehän järjestyi.

Oli järkyttävää huomata, miten montaa muutakin pikkuasiaa olen harmitellut. Jos asioille ennemmin tekisi jotain, eikä vain valittaisi, verenpaineetkin pysyisivät kenties oikeissa lukemissa.

Paikallislehtien tekstiviestipalstat ovat oikeita valituskeitaita. ”Sinä, joka et käyttänyt vilkkua kääntyessäsi...”, ”Lanta haisee taas!”

Löytyy niitä säksättäjiä tämänkin lehden lukijoista. ”Taas on ympäristöministeriö keksinyt...”, ”Mitä tekee MTK?!?”

Yksittäiset kehut kimmeltävät valitusmassassa kuin suihkulähde Saharassa.

Viralliset valtakunnanvalittajat ovat aivan oma lukunsa. Ties kuinka monta tuulivoimalaa valituskuoro on torpannut ja montako henkilötyövuotta koko rumba työllistää.

Ei minun takapihalleni! Eikä ainakaan naapurin takapihalle! Kesämökkikunnastani puhumattakaan!

Ja anteeksi vaan, vanhat ihmiset. Havaintojeni mukaan valituksen määrä on suoraan verrannollinen iän kanssa. Mikä siinä on, että aika kultaa muistot ja ennen kaikki oli paremmin. Nykynuorista ei ainakaan ole mihinkään.

Lehdistö on toki osasyyllinen kielteisen ilmapiirin luomiseen. Huonot uutiset saavat paljon palstatilaa, yhteiskunnan edistysaskeleet vähemmän.

Myönteisten seikkojen kaivaminen esiin vaatii toimittajalta ponnisteluja, ja hyvien uutisten nostaminen pääuutisiksi huolellisia perusteluja uutispäällikölle.

Miksi surkeus ja epätoivo myyvät paremmin kuin ilonaiheet ja onnistumiset?

Ilokseni Sanomalehtien liitto jakaa nykyisin palkintoja sarjassa Hyvät uutiset. Taidanpa ottaa tavoitteekseni voittaa kyseinen mittelö ensi vuonna.

Lainaan lopuksi ystävän Facebook-seinältä Mahatma Gandhin viisauden, joka sopii vaikka työpöydän ylle kehystettäväksi.

”Pidä ajatuksesi positiivisina, sillä ajatuksistasi tulee sanasi.

Pidä sanasi positiivisina, sillä sanoistasi tulee käyttäytymisesi.

Pidä käyttäytymisesi positiivisena, sillä käyttäytymisestäsi tulee tapasi.

Pidä tapasi positiivisina, sillä tavoistasi tulee arvosi.

Pidä arvosi positiivisina, sillä arvoistasi tulee kohtalosi.”